

УДК:044.617.1

А.Є. Горбань,
Л.І. Закрутько,
О.В. Мислицький

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ТА ВИНАХІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ У 2013 РОЦІ*

Український центр наукової медичної
інформації та патентно-ліцензійної
роботи МОЗ України, м. Київ

Ключові слова: засоби наукової комунікації, наукові медичні форуми, нововведення, методичні рекомендації, інформаційні листи, об'єкти права інтелектуальної власності.

Резюме. Представлені результати інноваційної та винахідницької діяльності у сфері охорони здоров'я у 2013 році. У звітному році було організовано та проведено 245 наукових медичних форумів, які були присвячені пріоритетним медичним проблемам і висвітлювали інноваційні та удосконалені технології, стандарти лікування і діагностики, питання впровадження інноваційних розробок в практику сімейної медицини, систему первинної медико-санітарної допомоги, створення умов безпечного материнства та збереження репродуктивного здоров'я населення, сучасних методів надання допомоги онкологічним тощо. Для впровадження в практику охорони здоров'я України було запропоновано 560 нововведень, 194 методичних рекомендацій, 314 інформаційних листів. У 2013 році було отримано 1397 охоронних документи на об'єкти права інтелектуальної власності.

Вступ

У рамках реалізації інноваційної політики України важливим напрямом є впровадження в роботу закладів охорони здоров'я наукових розробок, що являють собою нові та удосконалені методи профілактики, лікування і реабілітації захворювань.

Науково-дослідні роботи, які виконувалися у 2013 році, були спрямовані на розв'язання найважливіших проблем охорони здоров'я: реалізацію Державної програми "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року, Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями (2007-2016 рр.), Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз (2012-2016 рр.), розробці нових та удосконаленню існуючих методів діагностики, лікування та профілактики, нових лікарських засобів тощо.

Застосування нових технологій та поінформованість фахівців дозволить поліпшити якість надання медичної допомоги широким верствам населення України, що сприятиме зменшенню смертності, і матиме не лише медичне, а й соціальне значення.

Мета дослідження

Оцінка стану інноваційної та винахідницької діяльності у сфері охорони здоров'я України у 2013 році.

Матеріали та методи

Експертами Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України (далі - Центр) проаналізовані наступні основні засоби наукової комунікації: щорічний реєстр з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій на 2013 рік (Реєстр наукових форумів); реєстр медичних виставок, які проводились у 2013 році; матеріали проведених наукових форумів; реєстр галузевих нововведень за 2013 рік (Реєстр нововведень); методичні рекомендації (МР), узгоджені МОЗ України, та інформаційні листи (ІЛ), видані у 2013 році.

Застосовано методи: статистичного, структурнологічного та кластерного аналізу.

Результати дослідження

Щорічно науковими співробітниками Центру опрацьовуються науково-інформаційні повідомлення у сфері охорони здоров'я України, що надходять зі спеціалізованих медичних установ з різних напрямів медичної науки у вигляді заявок на проведення наукових медичних форумів у сфері охорони здоров'я України, галузевих нововведень, МР та ІЛ.

У світі бурхливого інформаційного розвитку та збільшення інформаційних ресурсів важливим є підвищення рівня обізнаності лікарів практичної охорони здоров'я та науковців з сучасними розробками (методами лікування, діагностики,

профілактики, реабілітації) [1, 2, 3].

Саме проведення наукових форумів є одним з важливих засобів ознайомлення спеціалістів певного медичного профілю з новітніми досягненнями науки та медичними технологіями. Головним засобом координації проведення наукових форумів у сфері охорони здоров'я України є щорічний Реєстр наукових форумів [7].

У 2013 році було організовано та проведено 245 наукових медичних форумів, які були присвячені найбільш значущим медичним напрямам і висвітлювали інноваційні та удосконалені технології, стандарти лікування і діагностики, питання впровадження інноваційних розробок в практику сімейного лікаря, систему первинної медико-санітарної допомоги тощо. Зокрема, це: 9 з'їздів, 19 конгресів, 23 симпозиуми, 194 науково-практичних конференції за участі вітчизняних фахівців та спеціалістів країн близького і далекого зарубіжжя: Росії, Білорусі, Узбекистану, Казахстану, Латвії, Литви, Естонії, Грузії, Вірменії, Фінляндії, Німеччини, Польщі, Ізраїлю, Великобританії, США, Канади, Єгипту, Іспанії, Італії, Франції, Туреччини, Австрії, Японії, Данії, Швеції, Китаю, Швейцарії.

Організаторами та співорганізаторами зазначених наукових форумів виступали вищі медичні навчальні заклади та заклади післядипломної освіти (ВМНЗ) МОЗ України, науково-дослідні установи (НДУ) МОЗ та НАМН України, профільні асоціації, наукові товариства України та інші організації.

Аналіз звітних матеріалів наукових форумів свідчить, що їх рівень (організаційний та науковий) постійно зростає. Питання, які напрацьовуються учасниками форумів, віддзеркалюють актуальні проблеми медичної науки та практики охорони здоров'я.

Проведені наукові медичні форуми віддзеркалювали основні завдання, які стоять перед фахівцями медичного профілю, а саме:

- впровадження в загальну медичну практику наукових досягнень;

- впровадження у клінічну практику сучасних стандартів надання медичної допомоги при онкологічних захворюваннях, серцево-судинній патології, у сфері охорони материнства та дитинства тощо;

- впровадження в практику терапевтів і лікарів швидкої медичної допомоги способів ранньої діагностики захворювань, сучасних принципів інтенсивної допомоги, а також сучасних методів лікування захворювань внутрішніх органів;

- зосередження зусиль науковців, пульмонологів, терапевтів на визначенні причин

виникнення та розвитку синдрому легеневої гіпертензії та її ускладнень;

- проведення загальнотерапевтичних конференцій з метою ознайомлення широкого кола лікарів практичної охорони здоров'я різних спеціальностей з інноваційними медичними технологіями в клініці внутрішніх хвороб;

- необхідність впровадження реабілітаційних програм для хворих із захворюваннями внутрішніх органів;

- організація тренінгових центрів у системі післядипломної освіти лікарів та середнього медичного персоналу для впровадження у практику охорони здоров'я сучасних технологій, а також багаторівневої реабілітації;

Загальним недоліком в підготовці та проведенні наукових медичних форумів є те, що їх організатори не проводять аналіз виконання (реалізації) рішень (резолуцій) минулих заходів, що дещо зменшує їх результативність. Ряд наукових форумів, симпозиумів та конференцій не приймають резолюцій взагалі. Деякі прийняті резолюції не мають суттєвого прикладного значення, тобто не містять у собі пропозицій, які рекомендуються для впровадження в практику охорони здоров'я та медичну науку. Окремі пункти резолюції обов'язково повинні визначати відповідального виконавця, контролюючи особу чи установу та терміни реалізації окремих пунктів резолюції. Частина оргкомітетів по закінченні форуму не представляє до Центру звітних матеріалів, що засвідчує недостатність уваги організаторів заходу до цього питання. Зазначені недоліки свідчать про необхідність підвищення вимог до забезпечення результативності наукових медичних форумів щодо їх реального позитивного впливу на медичну практику.

Робота наукового форуму має створювати умови для конструктивної оцінки результатів наукових розробок та їх значення для практики охорони здоров'я, сприяти пришвидшенню впровадження інноваційних пропозицій, обґрунтуванню нових перспективних напрямів наукових пошуків. Цим забезпечується в сучасних умовах один з основних зв'язків науковців з практичними лікарями.

Одним з важливих засобів ознайомлення спеціалістів певного медичного профілю з новітніми досягненнями науки та медичними технологіями є проведення медичних виставок. Саме такі заходи сприяють наочному ознайомленню з сучасними медичними технологіями, новими лікарськими препаратами, медичним обладнанням та ефективними формами управління. Головним засобом координації проведення

медичних виставок в Україні є щорічний Реєстр медичних виставок, які проводяться у поточному році.

У 2013 році були організовані 22 міжнародні та національні виставки за різною тематикою [8]. Організаторами та співорганізаторами зазначених виставок виступали ВМНЗ МОЗ України, НДУ МОЗ та НАМН України, інші установи, організації, асоціації та суб'єкти медичного та фармацевтичного профілів як державної, так і недержавної форм власності. Медичні виставки - це активна форма впровадження знань, досягнень, рекомендацій учених-медиків у практику.

Одним з важливих засобів наукової комунікації є Реєстр галузевих нововведень, який щорічно формується за результатами науково-дослідних робіт, які виконувалися в установах МОЗ України. Пропозиції Реєстру можуть бути використані в практичній діяльності охорони здоров'я. До Реєстру галузевих нововведень у 2013 році було включено 560 пропозицій.

Усі нововведення розроблені за результатами закінчених науково-дослідних робіт та узагальнення клінічного досвіду фахівців. Кластерний аналіз тематики завершених наукових досліджень свідчить, що з 560 нововведень 44 % були присвячені новим способам лікування, 28 % - новим методам діагностики, 8 % - новим методам профілактики, по 4% - новим методам медичного прогнозування та новим лікарським засобам, по 1 % - новим виробам медичного призначення та новим методам реабілітації, 10% - іншим напрямом.

Засобами наукової комунікації є МР, які мають містити повний опис інноваційної (чи удосконаленої) медичної технології, що пропонується для впровадження, з представленням доказової частини, та ІЛ, які мають містити алгоритм застосування інноваційної (чи удосконаленої) медичної технології з посиланням на джерело доказовості. У 2013 р. науковцями було запропоновано для впровадження 194 МР та 314 ІЛ.

Ранжування МР та ІЛ за тематикою свідчить, що найбільша їх кількість була представлена за терапевтичним напрямом, найменша - за педіатричним (табл. 1).

Окремо слід відзначити не менш значущу винахідницьку діяльність, а саме що таке об'єкти права інтелектуальної власності це - відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські промисловості, знаки для товарів і послуг, результати науково-дослідних робіт, твори мистецтва та інші результати інтелектуальної праці [5]. Охоронний документ - патент (деклараційний патент) на винахід, деклараційний патент на корисну модель, патент на промисловий зразок, свідоцтво на знак для товарів і послуг, свідоцтво про державну реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми, свідоцтво про реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товарів [6].

Щороку в Україні кількість охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я збільшується. У 2013 році було отримано 1397 охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності. Перше рангове місце щодо активності винахідницької діяльності спостерігалась серед ВМНЗ, якими одержано 1323 охоронних документи на об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема: Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця - 230, Луганський державний медичний університет - 135, Буковинський державний медичний університет - 101 (табл. 2).

Національний інститут раку - 35, Український НДІ медичної реабілітації та курортології - 11 (табл. 2).

Центром опрацьовано отримані електронні варіанти 121 Анотованих звітів (опрацьовано близько 173 охоронних документів) по результатам виконання перехідних НДР за 2013 рік та здійснено розподіл дослідженого матеріалу за наступними критеріями: матеріали НДР, які

Таблиця 1
Ранжування тематики методичних рекомендацій та інформаційних листів, запропонованих у 2013 році, за медичними напрямом

№ п/п	Назва медичного напрямку	Кількість	
		абс.	%
1	Терапевтичний напрям	163	32,1
2	Хірургічний напрям	97	19,1
3	Медико - профілактичний напрям	90	17,7
4	Фармакологічний напрям	74	14,6
5	Стоматологічний напрям	47	9,2
6	Педіатричний напрям	37	7,3
Всього		508	100,0

Таблиця 2

Кількість отриманих науковими установами та закладами МОЗ України документів на об'єкти права інтелектуальної власності у 2013 році

№ п/п	Назва наукової установи (закладу)	Кількість документів на об'єкти права інтелектуальної власності
Вищі медичні навчальні заклади МОЗ України		
1	Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця МОЗ України	230
2	ДЗ «Луганський державний медичний університет»	135
3	ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»	101
4	Харківський національний медичний університет	92
5	Донецький національний медичний університет ім. М.Горького.	87
6	ВДНЗ «Українська медична стоматологічна академія»	86
7	Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького	78
8	ДУ «Кримський державний медичний університет ім. С.І. Георгієвського»	74
9	Одеський національний медичний університет	73
10	Харківська медична академія післядипломної освіти	70
11	ДЗ «Дніпропетровська медична академія»	59
12	ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»	53
13	Запорізький державний медичний університет	48
14	ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського»	41
15	Національний фармацевтичний університет	35
16	ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти»	30
17	Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика	29
18	Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова	2
Науково-дослідні установи МОЗ України		
1	ДУ «Національний інститут раку»	35
2	ДУ «Український НДІ медичної реабілітації та курортології»	11
3	Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф	7
4	ДУ «Український державний НДІ медико-соціальних проблем інвалідності»	6
5	ДУ «Український НДІ дитячої курортології та фізіотерапії»	4
6	ДП «Український НДІ медицини транспорту»	4
7	ДУ «Науково-практичний медичний центр «Реабілітація»»	3
8	ДУ «Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії»	3
9	ДУ «Львівський НДІ епідеміології та гігієни»	1
	Всього	1397

відповідають всім критеріям; матеріали НДР, в яких Замовник (МОЗ України) не є власником отриманого результату; права інтелектуальної власності на наукову (науково-технічну) продукцію належать авторам або заявки на корисну модель подані раніше термінів виконання розробки.

Результати, отримані при виконанні НДР, у 15,4% є власністю МОЗ України та можуть бути викладені у формі Технологічних пропозицій для розміщення в Українській інтегрованій системі трансферу технологій, у 89,1% - є власністю установ-розробників чи авторів розробок та у 2,2% належать авторам або є заявками на корисну модель, поданими раніше термінів виконання розробки.

Був зроблений Попередній висновок, щодо

можливості подальшого трансферу за результатами винахідницької діяльності установ - виконавців НДР. Результати дослідження були подані на засідання Комісії МОЗ України з оцінки та відбору проектів наукових досліджень і розробок, які виконуватимуться у 2014 році за рахунок держбюджету.

Висновки

Оцінка стану інноваційної та винахідницької діяльності у сфері охорони здоров'я України у 2013 році свідчить, що з метою забезпечення ефективності впливу результатів наукових досліджень на якість надання медичної допомоги, поліпшення показників здоров'я населення і діяльності лікувально-профілактичних закладів, необхідне підвищення вимог до планування та

результативності проведення наукових форумів, розширення кола наукових колективів, установ та закладів-розробників об'єктів права інтелектуальної власності.

Література. 1. Горбань А.С. Аналіз основних засобів наукової комунікації в інформаційному забезпеченні стратегії подолання ряду соціально небезпечних хвороб в Україні за 2008-2012 рр. / А. С Горбань // Укр.мед.часопис. - 2013. - № 4 (96). - С.162 - 166. 2. Горбань А.С. Моніторинг інноваційної діяльності у сфері охорони здоров'я України / А. С Горбань // Наук.-практ. конф. офтальм. з міжнар. участю "Філатовські читання" 23-24 травня 2013 р., м. Одеса: матеріали. - О., 2013. - С. 303-304. 3. Горбань А.С. Внесок засобів наукової комунікації в інформаційне забезпечення заходів з реформування сфери охорони здоров'я України / А.С Горбань, Л.І. Закрутько // Наук.-практ. конф. "Сучасні методи діагностики та лікування захворювань органа зору" 12-13 вересня 2013 р., м. Чернігів : матеріали. - Ч., 2013. - С. 102 - 104. 4. Закрутько Л.І. Моніторинг за станом впровадження результатів завершених наукових розробок у сфері охорони здоров'я України у 2010-2012 рр. / Л.І. Закрутько // Наук.-практ. конф. офтальм. з міжнар. участю "Філатовські читання" 23-24 травня 2013 р., м. Одеса: матеріали. - О., 2013. - С. 306-307. 5. Наказ Міністерства культури і туризму України "Про затвердження Методичних рекомендацій з обліку нематеріальних активів кіновиробництва" від 2 квітня 2008 року № 353/0/16-08 <http://zakon.nau.ua>. 6. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності" від 15.09.2003 № 622 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 вересня 2003 р. за № 877/8198. <http://zakon4.rada.gov.ua/> 7. Реєстр з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводяться у 2013 році. - Київ, 2013. - 109 с. 8. Реєстр медичних виставок, які проводяться в Україні у 2013 році. - Київ, 2013. - 24 с.

АНАЛИТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ИННОВАЦИОННОЙ И ИЗОБРЕТАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СФЕРЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УКРАИНЫ В 2013 ГОДУ

А.Е. Горбань, Л.И. За крутько, О.В. Мыслицкий

Резюме. Представлены результаты инновационной и изобретательской деятельности в сфере здравоохранения в 2013 году. В отчетном году было организовано и проведено

245 научных медицинских форумов, посвященных приоритетным медицинским проблемам и освещавших инновационные и усовершенствованные технологии, стандарты лечения и диагностики, вопросы внедрения инновационных разработок в практику семейной медицины, систему первичной медико-санитарной помощи, создания условий безопасного материнства и сохранения репродуктивного здоровья населения, современных методов оказания помощи онкологическим больным и др. Для внедрения в практику здравоохранения Украины было предложено 560 нововведений, 194 методических рекомендации, 314 информационных писем. В 2013 году было получено 1397 охраняемых документов на объекты права интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: средства научной коммуникации, научные медицинские форумы, нововведения, методические рекомендации, информационные письма, объекты права интеллектуальной собственности.

ANALYTICAL ESTIMATION OF INNOVATIVE AND INVENTIVE ACTIVITY IN THE FIELD OF HEALTHCARE OF UKRAINE IN 2013

A.E. Gorban, L.I. Zakrutko, O.V. Mysytskyi

Abstract. The results of innovative and inventive activity in the field of healthcare of Ukraine in 2013 are presented. 245 scientific medical forums, dedicated to the most essential medical problems and lighted up innovative and improved technologies, standards of treatment and diagnostics, questions of introduction of innovative developments in practice of domestic medicine, system of primary medical-sanitary help, conditioning of safe maternity and maintenance of reproductive health of population, modern methods of redering assistance to oncologic pattents and others were organized and carried out inperiod under review. 560 innovations, 194 methodical recommendations, 314 informative letters, were offered to be introduced into practice of healthcare of Ukraine. In 2013 a 1397 guard documents on the objects of right of intellectual ownership was got.

Key words: facilities of scientific communication, scientific medical forums, innovations, methodical recommendations, informative letters, objects of right of intellectual ownership.

Ukrainian Centre of scientific Medical Information and Patent-licence Work of MPH of Ukraine (Kyiv)

Clin. and experim. pathol.- 2014.- Vol.13, №1 (47).-P.03-07.

Надійшла до редакції 05.01.2014

© А.С. Горбань, Л.І. Закрутько, О.В. Мислицький., 2014